

Der Untergang

Den totalitære tankes fallit

Af Peter Skov-Jakobsen

Den omdiskuterede film om livet i Hitlers førerbunker i de sidste dage op til det tredje riges fald giver et kig lukt ind i forkrøblede, umenneskelige og forbandede sind.

Virkeligheden har det med at være skræmmende. På baggrund af Traudl Junges beretning som Hitlers privatsekretær og Joachim Fests store biografi om Hitler har Oliver Hirschbiegel drejet denne film om de sidste dage i Berlin. Vi følger livet i den såkaldte Førerbunker. I ny og næ får vi et kig ud i det Berlin hvor der bliver kæmpet fra hus til hus og hvor destruktoren æder byen op.

De fleste af os har aldrig oplevet kanontorden under andre omstændigheder end i den planlagte militære øvelse. Denne film byder sin seer en oplevelse hvordan det er at leve når granaterne falder tæt. Fra begyndelsen af filmen sidder man anspændt og ser døden fortære mennesker og bygninger. Det er så rystende, pludseligt og brutalt som det må være i virkeligheden. Beskyttet af jord og beton vandrer den tyske ledelse rundt. Regeringsapparatet er tilsyneladende intakt. Man får dog i et

tilbageblik Hitler at se da han i begyndelsen af krigen ansatte privatsekretæren. Den nervøse pige stiller op foran Føreren og aner ikke hvordan de skal gebærde sig over for den gudelignende skikkelse. Han optræder som hyggelig og bedstefaragtigt. Han udvælger sig en sekretær, og man får mere det indtryk at det drejer sig om et sentimentalt valg end om et sagligt. Hun er fra München – hans elskede by hvor alt begyndte.

Filmen vil ikke fremstille Hitlers hele biografi, men koncentrerer sig om de sidste dage. Ensom, desillusioneret, formørket gemmer han sig med sin nærmeste stab under jorden. Måltiderne er stadig overdådige. Dernede er der stadigvæk sprut nok til at man kan glemme alt i drukkenskab. Trods granaternes eksplosioner kan virkeligheden ikke trænge frem til hovedet af Hitler. Han samler sine generaler omkring sig og udstikker ordre. Han sidder og fabulerer om hærenheder der ikke længere findes. Han raser mod sine interne kritikere. Han tror at sejren er lige om hjørnet. Han forglemmer sig i lange tirader, og man får indtrykket af en mand der er fuldkommen formørket af sine egne tanker. Han udstråler stadigvæk en skræk og rædsel. Hans sprøjtende raseri kan stadigvæk få den militære ledelse til at tie.

I hele denne sammenhæng møder man også den naive Eva Braun der i sin hjertens godhed forsøger at få ham nær på virkeligheden. Der er den fuldstændig næsegrus beundrende fru Goebbels der ikke kan forestille sig verden uden nationalsocialismen. Der er den fuldstændige krøbling, Goebbels, der er grebet af et vanvid større end Hitlers eget, der er de forbryderisk dumme militære ledere. De sidste dage var fyldt med vanvid. Nazisterne henrettede stadigvæk såkaldte desertører. Goebbels ville ikke få dem til at kapitulere. Det betød at hundredvis af drenge gik i døden. Man begyndte at anklage hinanden nytteløst.

Det har af nogle været hævdet at denne film ikke lod Hitler og følgesvende fremstå nok som nogle der havde begået en politisk forbrydelse. Jeg aner ikke hvor disse mennesker har deres tanker henne. Ingen forlader biografen uden at have et indtryk af at have set lige lukt ind i forkrøblede, umenneskelige og forbandede sind. Her bliver nogle mennesker præsenteret der ikke kender til medlidenhed og som end ikke kan påvirkes af granaternes nedslag. Ikke en eneste kritisk tanke vender de mod sig selv, men anklager til de sidste alle andre.

Det er en film om politisk dumhed og forbrydelse – om militær naragtighed – om forblændet fanatisme. Den skulle ses af alle der leger med disse tanker, men de vil nok ikke forstå den! Den skulle ses af alle os andre – og vi burde stille os det spørgsmål: Hvorfor kan vi ikke lære af historien?

Filmfakta

Tyskland 2004 - Prod.: Bernd Eichinger, Constantin Film - Instr.: Oliver Hirschbiegel - Manus: Bernd Eichinger efter bøger af Joachim Fest og Traudl Junge/Melissa Müller - Medv.: Bruno Ganz (Adolf Hitler), Alexandra Maria Lara (Traudl Junge), Corinna Harfouch (Magda Goebbels), Ulrich Matthes (Joseph Goebbels), Juliane Köhler (Eva Braun), Heino Ferch (Albert Speer), Christian Berkel (Prof. Dr. Ernst-Günter Schenck), Matthias Habich (Prof. Dr. Werner Haase), Thomas Kretschmann (SS-Gruppenführer Hermann Fegelein), Michael Mendl (General der Artillerie Helmuth Weidling), André Hennicke (SS-Brigadeführer Wilhelm Mohnke), Ulrich Noethen (Reichsführer SS Heinrich Himmler), Birgit Minichmayr (Gerda Christian), Rolf Kanies (General der Infanterie Hans Krebs), Justus von Dohnanyi (General der Infanterie Wilhelm Burgdorf), Dieter Mann (Generalfeldmarschall Wilhelm Keitel), Christian Redl (Generaloberst Alfred Jodl), Götz Otto (Adjutant, SS-Hauptsturmführer Otto Günsche), Thomas Limpinsel (Heinz Linge, Kammerdiener), Thomas Thieme (Martin Bormann), Traudl Junge - 156 min. - Dansk biografpremiere d. 11/3, 2005 - På DVD i DK d. 30/8, 2005 - Pressebilleder / Udlejning: Sandrew Metronome - Tilladt for børn over 15 år.

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=5233&area=2>

<http://philm.dk/default.asp?CallParam=visfilm&IdParam=2000>

<http://www.eyeforfilm.co.uk/review/downfall-film-review-by-angus-wolfe-murray>

<http://www.spiritualityandpractice.com/films/reviews/view/9559>

Materialer

Filmen indgår i Kirke og Films studiemateriale nr. 7, og på vor materiale side henvises også til engelsk materiale om filmen: <http://www.kirkeofilm.dk/materialer.htm>